

ZBORNÍK

SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO MÚZEA

ANNALES
MUSEI
NATIONALIS
SLOVACI

ARCHEOLÓGIA

22

ROČNÍK
CVI – 2012

ZBORNÍK
SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO MÚZEA

CVI – 2012
ARCHEOLÓGIA
22

Redakčná rada

PhDr. Juraj Bartík, PhD. (predseda), Mgr. Radoslav Čambal,
PhDr. Beata Egyházy-Jurovská, PhDr. Zdeněk Farkaš, PhD.,
PhDr. Matej Ruttkay, CSc., PhDr. Etela Studeníková, CSc.,
PhDr. Vladimír Turčan, PhDr. Ladislav Veliačik, DrSc.

Zostavovateľ

PhDr. Vladimír Turčan

Autori fotografií a kresieb:

Alexander Botoš, Radoslav Čambal, Zdeněk Farkaš, Igor Choma, Alžbeta Nagyová,
Lucia Pilková, Marián Soják, Barbara Zajacová, Dušan Tatar, Marián Vizdal,
Archív SNM-Archeologické múzeum Bratislava

Mapové podklady: Martin Bartík, Mário Bielich

Preklad do nemeckého a anglického jazyka: Jana Kličová, Ľubomíra Kuzmová a autori
Preklad do slovenského jazyka: Radoslav Čambal

Posudzovatelia:

PhDr. Juraj Bartík, PhD., Mgr. Igor Bazovský, PhD., Mgr. Radoslav Čambal,
PhDr. Zdeněk Farkaš, PhD., Prof. PhDr. Klára Kuzmová, CSc., Dr. Peter C. Ramsel,
PhDr. Vladimír Turčan

Layout, tlač: KOMPRINT, spol. s r.o., Bratislava

Vydalo: Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum, Bratislava 2012
Náklad 400 kusov

© Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum 2012

ISBN 978-80-8060-296-3

OBSAH – INHALT

<i>Zdeněk Farkaš: Nálezy kultúry ľudu so starou lineárnou keramikou zo Stupavy</i>	7
<i>Funde der Kultur der ältesten Linearbandkeramik aus Stupava</i>	12
<i>Gabriel Nevizánsky – Radovan Fodor – Vítazoslav Struhár: Sídliškový objekt boľerázskej skupiny z Abrahámu</i>	13
<i>Ein Siedlungsobjekt der Boleráz-Gruppe aus Abraham</i>	22
<i>Juraj Bartík: Drobné nálezy z opevnenej osady maďarovskej kultúry v Budmericiach</i>	23
<i>Kleinfunde aus der befestigten Siedlung der Maďarovce-Kultur in Budmerice</i>	29
<i>Robert Bača: Medená dýka z Banky (okr. Piešťany)</i>	31
<i>Ein Kupferdolch aus Banka (Bez. Piešťany)</i>	38
<i>Robert Bača – Juraj Bartík: Kamenný kadľub z obce Dojč</i>	39
<i>Eine steinerne Gussform aus Dojč</i>	41
<i>Lucia Hlavenková – † Lev Zachar: Sídliškový objekt z mladšej doby bronzovej v Šaštíne-Strážach</i>	43
<i>Ein Jungbronzezeitliches Siedlungsobjekt in Šaštín-Stráže</i>	57
<i>Anita Kozubová: Vreckový nožík alebo britva? K interpretácii niektorých predmetov z kosti a parohoviny z pohrebísk vekerzugskej kultúry (na základe nálezov z chotínskych pohrebísk)</i>	59
<i>Ein Taschen- oder ein Rasiermesser? Zur Interpretation einiger Knochen- und Geweihgegenstände aus Gräberfeldern der Vekezug-Kultur (anhand der Funde aus den Gräberfeldern von Chotín)</i>	75
<i>Igor Bazovský: Kostrový hrob z prelomu staršej a mladšej doby železnej z Bernolákova</i>	79
<i>Ein Körpergrab aus der Wende der Späthallstatt und Frühlatènezeit aus Bernolákovo</i>	84
<i>Alena Šefčáková: Antropologická analýza kostrového nálezu z prelomu staršej a neskorej doby železnej z Bernolákova – poloha Šakoň</i>	85
<i>Anthropologische Analyse des Skelettenfundes aus der Wende der Späthallstatt und Frühlatènezeit aus Bernolákovo – Flur Šakoň</i>	85
<i>Radoslav Čambal: Frühlatènezeitliche Gräberfeld von Stupava. Ausgrabungen in Jahre 1929</i>	87
<i>Včasnoláténske pohrebisko v Stupave. Výskum v roku 1929</i>	111
<i>Lucia Pilková: Keltská bronzová zoomorfná spona z Marcelovej zbierky</i>	121
<i>Eine frühlatènezeitliche bronzene Tierkopffibel aus der Marcel-Sammlung</i>	124
<i>Radoslav Čambal: Keltská plastika kanca zo Slovenskej Novej Vsi</i>	125
<i>Eine keltische Eberplastik aus Slovenská Nová Ves</i>	129
<i>Peter Trebsche: Größe und Wirtschaftsstruktur latènezeitlicher Flachlandsiedlungen im österreichischen Donaauraum</i>	131
<i>Velkosť a ekonomické štruktúry nížinných sídlisk z doby laténskej v rakúskom Podunajske</i>	161
<i>Kristina Adler-Wölfl: Spätlatènezeitliche Fundstellen in Wien</i>	169
<i>Neskoroláténske náleziská vo Viedni</i>	188
<i>Miroslava Daňová – Marián Soják: Prsteň s nápisom UTERE FELIX z Liptova</i>	189
<i>Ein Ring mit der Inschrift „Utere Felix“ aus Liptau</i>	192
<i>Péter Prohászka – Sándor Trugly: Avarské nálezy zo 7. storočia z Komárna z Bercsényiho (dnes Gombaiho) ulice</i>	193
<i>Die awarischen Funde von Komárno – Bercsényi (Heute Gombai) Strasse aus dem 7. Jahrhundert</i>	203
<i>Mário Bielich – Terézia Vangľová – Barbara Zajacová: Archeologický výskum v centre mesta Žilina</i>	205
<i>Archäologische Ausgrabungen im Stadtzentrum von Žilina</i>	215
<i>Martin Kvietok: Dva stredoveké keramické súbory zo Starých Hôr (okr. Banská Bystrica)</i>	217
<i>Two medieval pottery assemblages from Staré Hory (Banská Bystrica Dist.)</i>	233

<i>Alexander Botoš: Novoveká studňa z Rimavskej Soboty</i>	235
<i>Neuzeitliche Brunnen aus Rimavská Sobota</i>	249
KOLOKVIUM	
<i>Vladimír Turčan: Desiate kolokvium k otázkam rímsko-germánskej archeológie</i>	251
<i>Das Zehnte Kolloquium zur Problematik der römisch-germanischen Archäologie</i>	252
<i>Erik Hrnčiarik: Roman building ceramics in the barbarian environment in Slovakia</i>	253
<i>Rímska stavebná keramika v barbarkom prostredí na Slovesnsku</i>	258
<i>Kristian Elschek: Römisches Baumaterial, Dachziegeln und Ziegeln vom Záhorie-Gebiet und aus Zohor (Westslowakei)</i>	259
<i>Rímsky stavebný materiál, strešná krytina a tehly zo Záhoria a zo Zohora (Západné Slovensko)</i>	265
<i>Ondrej Šedo: Objekty s nálezy cihel zkoumané v průběhu výzkumu v trati Mušov-Neurissen</i>	267
<i>Objekte mit Ziegelfunden aus der Grabung in der Flur Mušov – Neurissen</i>	275
<i>Vladimír Turčan: Antická stavebná keramika v germánskych objektoch stupavského regiónu</i>	277
<i>Antike Baukeramik in germanischen Befunden aus der Stupavaer Region</i>	280
<i>Anton Karabinoš – Marián Vizdal: Nálezy tehliarskych výrobkov v Ražanoch a ich historická a technická Analýza</i>	281
<i>Die in Ražňany aufgefundenen Ziegelprodukte und ihre historische und technische Analyse</i>	291
<i>Igor Bazovský: Nálezy rímskej stavebnej keramiky v germánskych objektoch z obdobia sťahovania národov v Bratislave-Rusovciach</i>	293
<i>Funde von römischer Baukeramik aus germanischen Objekten der Völkerwanderungszeit in Bratislava – Rusovce</i>	297
RECENZIE	299

ANTICKÁ STAVEBNÁ KERAMIKA V GERMÁNSKYCH OBJEKTOCH

DESIATE KOLOKVIUM K OTÁZKAM RÍMSKO-GERMÁNSKEJ ARCHEOLÓGIE

VLADIMÍR TURČAN

Jubilejný desiaty ročník stretnutí odborníkov na rímsko-germánsku archeológiu, ktorých pravidelným hositeľom býva SNM-Archeologické múzeum sa tento krát nekonal v štandardnom termíne, t. j. počiatkom decembra, ale až 11. januára 2012. Dôvodom bolo, že účastníci kolokvia si pripomenuli životné jubileá dvoch popredných predstaviteľov zakladajúcej generácie slovenskej profesionálnej archeológie PhDr. Magdy Pichlerovej, CSc. a PhDr. Titusa Kolníka, CSc. Jubilanti patria k výrazným osobnostiam našej vedy a ich vedecká práca má dlhodobo ohlas nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí. Nie je náhoda, že výsledky práce mladších bádateľov, ktoré sú často prezentované aj na našom kolokviu a publikované v jednotlivých ročníkoch periodika *Archeológia*, sa opierajú tiež o publikácie našich jubilantov. Je pre nás veľkým potešením, že napriek veku, v ktorom už majú právo na odpočinok, sa stále môžeme tešiť z ich aktívnej účasti na odbornom i spoločenskom živote našej archeologickej komunity.

Po oficiálnom, ale vôbec nie formálnom blahoželaní obom jubilantom sa účastníci venovali ohlásenej téme 10. ročníka kolokvia, ktorou bola problematika výskytu antickej stavebnej keramiky v germánskych objektoch. Zvolená téma síce čiastočne vybočovala z okruhu vymedzeného na počiatku našich pravidelných stretnutí, avšak ukázala sa ako prínosná. Rozšíreniu tematických okruhov sa preto nebudeme brániť ani v budúcnosti.

Je otázne, či zlomky antickej stavebnej keramiky, prevažne strešnej krytiny, možno vnímať ako importy v pravom slova zmysle. Takisto nie je jasné, k čomu boli tieto artefakty, nachádzané vo výplni barbarských objektov v zlomkovitom stave, Germánmi používané. Navyše, ako ukázali nálezy z východoslovenskej lokality Ražňany, je treba počítať s lokálnou výrobou keramickej krytiny aj hlboko v barbarskom území, kde boli zrejme určené k svojmu pôvodnému použitiu. Celá problematika sa ukazuje zložitejšia a zaujímavejšia, ako sme dosiaľ predpokladali. Kolokvium, organizované v situácii s podobným stavom bádania, neprináša pochopiteľne definitívne riešenia, skôr kladie otázky a nasmeruje problematiku správnym smerom. O to väčšia vďaka patrí tým bádateľom, ktorí sa kolokvia zúčastnili a prispeli do zborníka, ktorý práve čitateľ drží v ruke.



Obr. 1 Igor Bazovský pri prezentácii nálezov.

DAS ZEHNTE KOLLOQUIUM ZUR PROBLEMATIK DER RÖMISCH-GERMANISCHEN ARCHÄOLOGIE

VLADIMÍR TURČAN

Das zehnte Jubiläumstreffen der Experten in der römisch-germanischen Archäologie, das schon traditionsgemäß in Räumlichkeiten des SNM-Archäologischen Museums organisiert wurde, hat diesmal nicht wie üblich Anfang Dezember, sondern erst am 11. Januar 2012 stattgefunden. Der Grund dafür war, dass die Teilnehmer des Kolloquiums der bedeutenden persönlichen Jubiläen zweier Spitzenforscher aus der Gründergeneration der slowakischen professionellen Archäologie, PhDr. Magda Pichlerová, CSc. und PhDr. Titus Kolník, CSc., gedachten. Die Jubilare zählen zu wichtigen Persönlichkeiten unserer Wissenschaft und ihre Forschungsarbeit findet schon eine lange Zeit Widerhall nicht nur in der Slowakei, sondern auch im Ausland. Es ist kein Zufall, dass die Arbeitsergebnisse jüngerer Forscher, die oft auch in unserem Kolloquium präsentiert und in einzelnen Bänden des Jahrbuchs *Archeológia* publiziert werden, auch aus Publikationen unserer Jubilare schöpfen. Es freut uns sehr, dass sie trotz ihrem hohen Alter, in dem sie schon Recht auf Ruhe haben, immer noch aktiv an fachlichem sowie gesellschaftlichem Leben unserer archäologischen Gemeinschaft teilnehmen.

Nach dem offiziellen, doch überhaupt nicht formellen Glückwunsch den beiden Jubilaren widmeten sich die Teilnehmer schon dem Hauptthema des 10. Kolloquiums – dem Vorkommen antiker Baukeramik in germanischen Befunden. Das gewählte Thema hat von dem ursprünglich festgesetzten Themenkreis unserer regelmäßigen Treffen zwar etwas abgewichen, stellte sich aber als beiträgend heraus. Wir werden uns deswegen auch in der Zukunft nicht weigern, die Themenkreise zu erweitern.

Es ist fraglich, ob die Fragmente antiker Baukeramik, meistens Dachziegel, als Importe im wahrsten Sinne des Wortes betrachtet sein können. Es ist ebenfalls nicht klar, wozu die Germanen diese Artefakte, die in der Verfüllung germanischer Objekte in fragmentarischem Zustand aufgefunden werden, eigentlich benutzt haben. Wie es die Funde aus der ostslowakischen Fundstelle Ražňany gezeigt haben, muss man außerdem noch mit der Herstellung der Dachziegel auch tief im barbarischen Territorium rechnen, wo sie vermutlich ihrem ursprünglichen Zweck gedient haben. Die ganze Problematik stellt sich als komplizierter und interessanter heraus als wir bisher angenommen haben. Das Kolloquium bringt natürlich keine definitiven Lösungen im Bezug zum aktuellen Forschungsstand. Es stellt eher weitere Fragen und setzt die richtige Richtung der ganzen Problematik für die Zukunft fest. Umso mehr Dank geht an diejenigen Forscher, die am Kolloquium teilgenommen haben und deren Beiträge im Jahrbuch, das der Leser gerade in seiner Hand hält, publiziert werden.



Obr. 2 Diskusia po skončení prezentácie.